

Чурапчыга күн тахсар!

САГА ОЛОХ

100 ЛЕТ
ЯАССР
1922-2022

Чурапчы улуунун хаһыата

Муус устар 1 күнэ, 2022 сыл, бээтинсэ

№ 12 (11838)

БОЛБОЙ

ГААСКА ХОЛБОНУУГА
БЭЛЭМНЭНИИ

стр. 2

ТЭРИЛТЭ ТҮБҮГЭ

«КУЛИНАРИЯ» СЫАХ
МИННЬИГЭС АҢЫНАН
НЭИЛИЭННЭНИ
КҮНДҮЛҮҮР

стр. 4

ТӨРӨӨБҮТ СОРУГУМ

ҮӨРЭХ ЭЙГЭТИГЭР
СИТИИИЛЭР, СОРУКТАР

стр. 5

стр. 3

ТЭТТИК СОНУННАР

Чурапчыттан төрүт-
тээх Роман Оконешиников
өрөспүүбүлүкэ маассабай
успуорка управлениетын
салайыаҕа

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Физическэй култуураҕа уонна успуорка министиэирэ Леонид Спиридонов "Физическэй култуура уонна маассабай успуорт управлениета" ГБУ салайааччытынан саҕа аһаммыт Роман Оконешиниковы кэлэктиипкэ билиһиннэрдэ.

Кини Ыччат дьыалаларыгар, туризмга, физическэй култуураҕа уонна успуорка министиэирэтибэтин сүрүнүрүтүспүтүнэн, кылаабынай исписэлиһинэн үлэтин саҕалаабыта. "Үрдүк ыспартыбынай ситиһиһилэр" управлениета кылаабынай исписэлиһинэн, "Ыччат киниз" кылаабынай исписэлиһинэн, СГУ физическэй култуураҕа уонна успуорка кафедратын старшай преподавателиһинэн, ЧГФКСИ ыспартыбынай-интэр үлэҕэ проректорынан, СӨ успуорка министиэирэтибэтигэр оҕо успуордун управлениетын тэрийээччи-массаманыһынан, бу управление начаалынньыгынан солбулааччынан, СӨ "Арасыйытаабы устудьуоннар сойуустарын" толорооччу дириэктэринэн, "СӨ сүүмэрдэммит хамаандатын бэлэмниир кини" дириэктэрин солбулааччынан үлэлээбитэ.

Чурапчылар Үрүн көмүс
волонтердар бэстибээллэри-
гэр кытыннылар

Дьокуускайга үрүн көмүс волонтердар бастабы бэстибээллэрэ буолан ааста. Бэстибээл "Демография. Старшее поколение" национальнай бырайыак эрэгийиэннээһи «Вместе к активному долголетию 55+» бырагырааматын чэрчитинэн ыытылынна. Бу тэрээһин биһиги бэлэстэр олоххо тардыһыларын, уопастыбаннай олоххо көхтөрүн күүһүрдэр сыаллаах ыытылар. Бэстибээлгэ барыта 10 улуустан, Дьокуускай куораттан дэлэгээттэр кыттыны ыллылар.

Чурапчы улуунун бэтэрээннэрин Сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ Матрена Матвеева салайааччылаах, ээтиэ буолан кыттан кэллэр.

С.К. Софронов аатынан
култуурунай-ыспартыбы-
най комплекс тутууга
саҕаланна

Өрөспүүбүлүкэтигэр, улууспуттар маассабай успуорт сайдыытыгар сүткөн кылаатын киллэрэбит биллиһээх успуорт дийэһээлэ Афанасий Кирикович Софронов аатын үйэтигэр саҕа тутуу бастабы сыбааһа үөрүүлээх быһыыга-майгыга түстэ. Икки этээстээх тутуу Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын, ыспартыбынай уопастыбаннас уонна нэһилиэк олохтоохторун күүстэринэн тутулуоҕа. Саҕа эбийиэк аһаҕы ирдэбилгэ толору эппиэттир, 1692,38 кв/м кэниһээх буолуоҕа.

Чурапчылар – "Снежный барс"
өрөспүүбүлүкэтээһи ХХШ-с
байыаннай оонньуу кыайыылаахтара!

КОРОНАВИРУС УТАРЫ ҮЛЭЛИИР
СУҢАЛ ЫСТААП ИИТИННЭРИИТЭ

Кулун тутар 31 күнүгэ туруту-
нан улуус инфекционнай отделениеты-
гар 10 киһи сытар. Итинтэн оҕото – 0.
Таһыттан 10 киһи эмтэнэр, онтон оҕо-
то – 0. Дьокуускайга 3 киһи эмтэнэр.

Вакцинаны быһаарынан 11204
киһи ылымастабын, биллигин 9132 киһи
бастабы компонентин, 5664 киһи ин-

киһин ылбыт. Вакцинаны ылбыттар
туруктара үчүтэй.

Бэлэни харыстанар туһуттан ма-
асканы, бэрээжэни кэтэ сылдьыт,
социальнай арыты тутуһу, илгитин ча-
астабык суунуу. Ылары сибиктэ би-
лиһинэни (температура таһыстабына,
сыты, амтаны билбэт буоллаахына,
сөтөлүнэххитинэ) быраабы ытырыт.

COVID-19

Чурапчытаабы киһи балыыһа
суһал линиһитин төлөпүүтэ –
89618696878, 89644202833
Роспотребнадзор – 84115141272.
ЕДДС – 84115141660.

ИЛДАРХАН ЭТИИЛЭРЭ

Нэһилиэнньэ көмүскэллээх буолуутугар

Өрөспүүбүлүтэбэ дьон үлэлээх буолуутугар уонна нэһилиэнньэни олох-дьаһах өттүнэн көмүскээһингэ эбии мээрэлэр ылыллыахтара.

Бу туһунан Айсен Николаев үлэ ырыынагар бигэ туругу хааччылыы уонна намыһах дохуоттаах дьону-сэргэни өйөөһүн боппуруостарыгар суһал ыстаап мунньагар эттэ.

«Дойду бырабыыталыстыбатын санкциялар нэһилиэнньэ дьайыыларын кыччаттар уонна үлэ миссионери абырҕаннар туһугар ирдэнэр мээрэлэри ылынар. Өрөспүүбүлүкэ таһымыгар биигэ эмиэ дьон үлэлээх буолуутугар уонна нэһилиэнньэни олох-дьаһах өттүнэн көмүскээһингэ эбии өйөөһүн өтүрүгү быһаарыныыларын ылынабын», — дигэтэ Ил Дархан.

Ол курдук, оҕолоох дьон көргөтүгү төлөбүгү уонна эмпири-томунан хааччылыыга эбии харчы тырыллыа. Маны таһынан Ил Түмэнгэ ийэ халытаалыттан 30 тыһыынча солкуобай кыһалҕалаах суолларга туттары көнүлүүр сокуон бырайыагын киллэриэхтэрэ. Санааттаах, бу сэртиниксэт үһүс оҕолонооххо бэрилтэр. Итин сэрэгэ намыһах дохуоттаах дьонго уонна 2022 сыл күлүн тутар 1 күнүн кэнниттэн үлэ-тэ суох хаалбыт дьонго матырыйаалнай көмө оҕоһулуо.

Маны сэргэ соцконтракка олохтор социальнай көмө кээмэйин үрдэтэхтэрэ — урбаанынан дьарыктаныыга 300 тыһыынча солкуобайга дьэри, кэтэх хайаайыстыбатын тутууга 250 тыһыынча солкуобайга дьэри.

Айсен Николаев ГТРК «Саха» телеханаал быһа бэриинтэргэ бүгүн омух сириттэн киирэр табаары солбууу ирдэнэр кэмгэр олохтоох оҕорон таһаараччылары күүскэ өйүөхтээхтэрин дьэри эттэ.

Манна аһы-үөлү дэлэтингэ ордук улахан суолталаах салаанан тыа хайаайыстыбата — оҕуруот аһын, бурдугу үүнүтэр, сыгыны, ынах сүөһүнү, табаны итэр тэрилтэр буолаллар.

Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ нэһилиэн-

нэлээх пууһунан гаастааһынга эрэгги-ири ыстаабын мунньагар улуустар гаас оборудованиетынан хааччылыыларын уонна тиймээт-түгүмээт дьон атылаһалларыгар өйөөбүт боппуруостарын көрдө. Ил Дархан тиймээт-түгүмээт уонна тусла категорияга киирэр дьону өйөөһүнүгэ бу күнүгэ эбии үбү тыһыынча соруйда. Бүгүн үлэ уонна олох-дьаһах сайдыытын министрик-тибэтин салаатынан бу категория дьон дьылыртыгар гаас киллэрэллэригэр 100 тыһыынча солкуобай харчы көрүлүр. Бу харчы дьыбэ-уокка гааһы киллэрин орокуотун кыайан саппат. Онон бу өйөөбүтү 150 тыһыынча солкуобайга дьэри улаатын-нараага этини киирдэ.

Айсен Николаев Уһук Илингэ дойдуга бэрэсидьиэннэн боломчуйааах бэрэстэбинэ-тэ — бырабыыталыстыба бэрэстэбинэтин солбуулааччыта Юрий Трутневтин өрөспүүбүлүкэбэ ас-үөл, табаар ырыынагын балаһыан-наатыгар анаммыт мунньабы ыттылар.

Айсен Николаев бастакынан ирдэнэр табаар-дар сыаналара өрө тахсы-тын тохтотор туһугар Уһук Илин субъектарыгар олоххо-дьаһахха ула-хан суолталаах табар-дары атылаһар уонна ажалар тэрил-тэлэр кредиттэрин бырыһыанын 8% дьэри төннөрүгө 2022 сылга субсидияны биэрэн боппу-руотун көрүгө этини кил-лэрдэ.

Айсен Николаев нацио-нальнай бырайыактар уонна өрөспүүбүлүкэ судаарысты-баннай бырагыраамаларын тэрилтэрингэ ыттылар ту-туулар салааһар суһал ыста-ап мунньагын ытта. Манна кини дьону хаарбах дьыт-тэн көһөрүү уонна оҕулаһарга эбии миссионери тэрийи быра-гыраамалара туолуохтаахтар дьэри тоһоҕолоон эттэ.

Биһиги улууспутугар

Улуустаабы үлэ уон-на социальнай харалта салааһыгар Лидия Тосукасва:

2010 сылтан на-мыһах дохуоттаах ыал дьылыртыгар гаас киллэрэллэригэр Саха өрөспүүбүлүтэтин бырабыы-тыластыбатын 104 нүмэрдээх уураадынан көмө харчы көрүл-лэр буолбута. Биһиги улууспут бу көмөнү 2015 с. туһанан сабалаабыта. Ол курдук, 2020 с. 12 мөл. 500 тыһ. солкуобай көрүлүн, 127 ыал, 2021 с. 11 мөл. 959 тыһ. солкуобай көрүл-лэн 121 ыал көмөнүн туһам-мытара. Ол иһигэр Одьулуун нэһилигэр 28 ыал, Хаахаст нэһилигэр 47 ыал, Чурапчы нэһилигэр 115, Чакыр нэһи-лигэр 53, Холтоҕо нэһилигэр 3 ыал көмөнү ылан дьылыртыгар гаас төлөнүн киллэрэллэригэр туһаммытара. Быһыт улууспу-тугар 12 мөл. көрүлүнэ.

Биһиги тийинэн олоруу алын кээмэйэ—18726 солк. бу манна 1,5 төгүл улаатыннара-быт. Ол эбэтэр, биһир киниэхэ 28089 солк. намыһах тиксэр дохуоттаах ыал гаас ситимин чааһынай дьылыртыгар киллэр-лэригэр бу көмөнүн туһаныах-тарын сөп. Бу көмөнүн туһа-нааччылар докумуоннарын, сабабылыанналарын нэһи-лиэ олохтоох дьаһалтатыгар тиксэрэллэр.

Биһир кэлим сакса-чыт сулууса испи-сэлиһэ Лидия Хою-танова: Улууспутугар «Дьону хаарбах дьыт-тэн көһөрүү» бырагы-раама үлэ-тэ былааннаан ыттылар. Быһыт сыл саната 12 дьы-кэргэн сана дьыбэ киирдэ. Ону тэнэ, бу сылга Мырылаага 16, Чурапчы-га 50 ыал хаарбах дьыт-тэн көһүөхтэрэ. Дьылырты «Саха-стройгрупп» ХЭТ тутар.

Уолскайа 2019-2025 сыл-ларга 114 хаарбах туруктаах уонскай дьы-кэргэн бырагыраамага ки-ири, өссө 360 ыал сана дьы-лэргэ көһүөхтээхтэр.

Лидия Горыхова

ТЫА СИРИН САЙДЫЫТА

ГААСКА ХОЛБОНУУГА БЭЛЭМНЭНИИ

Сахабыт сирингэр олох-дьаһах тэтимнээхтик сайдар. Ол туоһунан олох, үөрэнэр, үлэлиир усулуобуйа түспүүта буолар.

Биһиги уһун, тымным кыһын-наах дойдубутугар дьэни-үтү сылытыны, олохтор, үлэлиир сир ичингэ буолуута былыр-былыргыт-тан быһаарар суолталааҕа. Сүрүн өттүк — мас буолара. Кэллэһин кэмгэ дьылырты, эбийиэктэри уунан ити-тин күүскэ киирдэ, таас чох, убаҕас өттүк туттулар буолла.

Биһиги Саха сирин үрдүнэн га-аһынан хааччылыыга утумнаах үлэ ыттылар. «Сахатранснефтегаз» АУО гааһы туһаныга Чурапчытаа-гы учаастагын салааһыгар Алек-сандар Дьяконов улууска бу хайы-хаага үлэни биһилиннэрэр:

— «Биһир ныгыт Арассыйа баартыа «Социальнай гаастаа-һын» бырагырааманы ыланан, бырайыах оҕорон үлэ ыттыл-лар. Бу бырайыагынан Саха сирин үрдүнэн быһыт 2,5 тыһыынча дьы-бэ гаас киирибэ, 2030 сылга дьэ-ри 11 тыһыынчаттан таһа дьэни холбуур былаан баар. Муус устар 21 күнүгэбэ федеральнай мунньахха Арассыйа Бэрэсидьиэнэ Влади-мир Путин дьон олохтор сирин кы-рыыскалар (уһаайытыгар) дьэри гаас утаһын аҕалыга олохтоохтор төлүө суохтаахтар дьэни этини өй-өөбүтэ. «Гаастааһын туһунан» соку-онна уларытылар бэлэмнэнилэр, онно социальнай дуоһабыр түргэ-тэргэ бырагыраама оҕоһулуна.

Биһиги улууспутугар гаас Бүтэ-й-дээхтэн Хаахастынан, Чакырынан, Одьулуунунан улуус кинигэр кэ-лэн турар. Биһиги тэригэбит гааһы тэригэбит территорияларга, чаа-һынай ыаллар уһаайбаларыгар тэ-ригэ, киллэриилиттэн гаас саахала суох үлэлээһинин хааччылыыга э-ппэттээх. Улууспутугар гаас кил-лэрингэ былаан быһыытынан баар. Киирбит нэһиликтэригэр сылта-та туһаныны кэргэни эбийиэктэр, ча-аһынай дьылырты эбиллэн иһиэхтэрэ. Улуус кинигэр учаастагарынан

арааран үлэ баар. Быһыт арҕаа буойуна энээр ыалларга киирибэ. Этиллибитин курдук, ыаллар уһа-айбаларын, дьылырты иһигэр туһа-нылар матырыйаалы бэйэлэрэ бу-луналлар (турбалар, олох, биһиги, кырааннар, счетчик, о. д. а.). Гааһы туһанын иһин төлөбүр ый ааһы оҕоһулар. Маннаах аҕыах, элбэх харчы дьыбэ, төлөө иһэр ирдэ-нилэр. Иккэ ый төлөөбөтөхтөр араарыллыахтаахтар. Сылга биһир-дэ техникскай көрүү ыттылар. Барытын ылан, ыраастаан санаттан хомуулар. Бу үлэ иһин төлөбүр 10 хонук иһинэн оҕоһулуохтаах. Гааһы туттууга сэрхтээх буолуу ирдэнэр. Сыт кэлэһин, кырааны сабан баар, авариянай сулуусага биллэриэхтээхтэ.

«Социальнай гаастааһын» бырагырааманын туһаныыга сүрүн ирдэбиллэри уһаайбалар, дьылырты аҕаар регистраци-яламмыт, эн бас биллиг буолара биһиргэммит буолуохтаах. Сайа-алка (сайабылыанна) биһиргэргэ ирдэнэр:

— Паспар эбэтэр РФ граждани-на буоларгын туоһулуур атын доку-муон, ол иһигэр ИНН, СНИЛС;

— Дьыт эн бас биллиг буоларын туоһулуур докумуон;

— Сир учаастага (уһаайба) эн бас биллиг буоларын туоһулуур доку-муон;

— Ситуационнай былаан;

— Биһир чааска туттулар гаас рас-чета. 7 куб. чаастаан кыра буолуу-на ирдэммит.

Гаас кэлэригэр эрдэттэн бэ-лэмнэни, ирдэнилэр матырыйаа-лы, оборудованины булуна көр-сүөбүт.

Алексей Слепнев

СОНУНАР

Миниистирдэр чурапчылар туруорсууларыгар хоруйдаатылар

Дьокуускайга ыттылыыт Чурапчы күнүгүн чэрчитинэн, Степан Саргыдаев баһылыктаах дэлэ-гээсийэ миниистиритибэлэргэ сылдьан, улуус сай-дытыгар туһааннаах боппуруостарын, этилэрин киллэрэн, харда эппиэти ыттылар.

Тутуу миниистирэ Павел Кылатчанова тутула туар эбийиэктэргэ сыана үрдэһи-нин дьайытын, Архып-би-билэтигэ тутуутун, албын-наппыт өлүүлээхтэригэр бырааһтарын көмүскээһингэ уонна хаарбах дьылырты көһөөччүлэр кыһалҕаларын тула кэспэттилэр. Павел Кылатча-нов: «Сыана үрдэһинигэр хар-чы көрүлэр, биһилигэтигэ ту-туутугар бүддьүтү тырыыга үбүлээһини үөрттээһингэ, албын-наппыт өлүүлээхтэригэр сирэ өрөспүүбүлүкэ суотугар киирэн, салгы үлэлэһин баар, хаарбах дьыт-тэн көһөрүүгэ сокуон ула-

рийбах, суут уурааһынан дьэни биһиргэ үлэлээһингэ», — дигэтэ. Улууска биллиг туругунан, үгүстэр сууту баһы кыайыттар, иккэ кини сууттаһа сылдьар.

Тас сибээс уонна норуот-тар дьаһалаларын миниистирэ Гаврил Кириллин Болтоно оҕулаһыгар саха тылын уон-на дьылыртыгэр дьылыртыгэр үөртэр хайысхага үлэлээһини, төрөөбүт тылы, култуураны харыстааһынга анаммыт тэрэһини-гэ Чурапчы улуунун күүскэ кытыһынар наадатын ыйда. Биһиргэ үлэлэһин сөбүлэһин тү-һэригэ.

ОДКХ ГУТ генеральнай дь-

риктэргэ Виталий Чикачев би-линги белаһыаннаан үп-харчы тырылыыга аҕааһынан, импортнай оборудованине ылаа-бытынан, улууска хомуолунай-дары тутууну уонна өрөмүөн-нээһини биһиргэһин үбүлүүрүн эттэ. Биһиргэ үлэлэһин сөбүлэһин түһэригэ.

Турааныстар миниистирэ Владимир Сивцев: «Ыспар-тылыбын, Коркин улууска-ларын аспаллааһыннаан куон-курс бэрээдигин көрөн, өрөспүүбүлүкэ Суолун пуонда-тыттан үбэ аһаһан сөп, Мы-рыла-Дааһа Аммата суолун оҕуруутун эһиһи Суол пуон-датыттан көрүөхтүгэр, Чурапчы-Арылаах-Туора Куел суолун өрөспүүбүлүкэ балаһыктыгар киллэриһин үөрттээһингэ», — ди-гэтэ.

Тыа хайыыстыбатын ми-ниистирин солбулааччы Артем Александров оту тэрийи-таһы

төлөбүрүн сыл бүтөр дьэри төлөбүөхтээхтэрин эттэ.

Үп миниистирин солбула-аччы Надежда Филиппова тыа баһаардарыгар бэлэмнэнигэ бүддьүт хайдах тырыллыахта-аһар сүбэ-ама биэрэ.

Бичик дьаһалаларыгар уонна социальнай коммуникация ми-ниистирэ Петр Шамаев «Ха-тын-Чаран» устуудун эбийиэтин уонна дэлгээһини кытта көрүстэ. Үөрттэригэр бүтэрэр устуудуоннар үлэ буалаларыгар тух үлэ баарын ыйыталаста. Медик-устуудуоннар төрөөбүт түөлбэлэригэр үлэни кэллэстэ-рин баһаараларын биһирдэтир.

«Сахатранснефтегаз» АО ге-неральнай дириэктэргэ Алексей Колодезников социальнай га-астааһынга салгы үлэ баарын, 9-10-с пусковойга холбонооччу-лар саайт нөҕүө сайаалка түһ-риэхтэрин наадатын, сайаалканы биһирдэтиргэ эр гаас утаһа тар-дыларын олохтоохторго чопчу-лаан эттэххэ наадатын бэлэттээ-тэ. Биһиргэ үлэлэһин сөбүлэһин түһэригэ.

Маны таһынан Чурапчы-күн-

нэригэр чэрчитинэн, Саха Автоно-миятын тэригэһээччи Иван Ни-колаевич Винокуровка анаммыт кинигэ сүрэхтэнигэ, чурапчы-лар Хоту Көһөрүлүүттэн төн-нөллөрүгэр сүткэн кылаатын киллэрибит Илья Егорович Винокуровка анаммыт сэрэгини туруоруу. «Чурапчы» түмсүүнү кытта көрүһүү, улуус дьокута-аттара Ил Түмэн дьокутааттарын кытта уопут атаһаһылар уон-на Саха тылаатырын туруоруу-тугар «Маарыкчаан ыччаттара» испэктэргэ көрүрүү буолла.

«Чурапчы» түмсүү сана са-лайыаһынан биһир дойдутаах-пыт, РДР-группа салааһынын солбулааччытын биһир дойдутаах-пыт Дмитрий Понсее-вы талылар. Кини иһингэр бу түмсүүнү ар сыларга сайаалыт Иван Макаровка улуунун дьо-но-сэргэтэ «Оройуонун иһингэр үтүөлэрин иһин» 1-кы испэктэ-нээх түөскэ аһаһылар бэлэни туттардылар.

Елена Макаринская

КУОНКУРУС

Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа Николай Саввич Степанов төрөөбүтэ 100 уонна Саха АССР тэриллибитэ 100 сылларыгар аналлаах “Снежный барс” өрөспүүбүлүкэтээби XXIII байыаннай оонньуу Чурапчы улуугар кулун тутар 29 күнүттэн саҕаланна. Тэрээһини СӨ оҕо хамсааһынын сайыннараар киин уонна Чурапчы улуунун дьахалтата тэрийдилэр.

Оонньууга уопсай 11 улуустан 8-11 кылаас үөрэнээччилэрэ кытыннылар. Чурапчы улууттан икки хамаанда кытына. Ол курдук, байыаннай-патриотической кулуттар, орто оскуолалар хамаандалара күөн көрсөн илһи-кэли түйүстүлэр.

Күрэхтээһин үөрүүдэх чааһыгар 1000-тан тахса оҕо кыттылаах, өрөспүүбүлүкэ биһир саамай күөн туттар С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччилэрин уопсай хора турда. Эбэрлэ тыллары СӨ үөрэххэ уонна наукада министриэ Ирина Любимова, улуус баһылыга Степан Саргыдаев, СӨ Ил Түмэн дьокутаата, саппаас май-

Чурапчылар -- “Снежный барс” өрөспүүбүлүкэтээби XXIII-с байыаннай оонньуу кыайыылаахтара!

ора Семен Никитин, Дьоккуускайдаахы калеттар оскуолаларын офицерскай састааба, улуус баһылытын социальнай боппуруостарга солбуйаччы Мария Кронникова улуус бойобуой дьайыы бэтэрээннэрин Сэбиэтэ, улуус үөрэххэ салаататын начаалынньыга Юрий Посельский, эттилэр.

Хас да түһүмүгүнэн тыггаһынаах киирсилэр буоллулар.

Уопсай түмүккэ бастакы миэтээни Чурапчыттан «Память» ха-

маанда ылла, иккис миэтээбэ «Мүрү» Уус Алдан, онтон үһүскэ «Мох-соҕол» Чурапчы иккис хамаандата тигистилэр.

Кыайыылаах тахсыбыт хамаанда Бүтүн Арассыыпатааҕы “Кыайыы” байыаннай күрэхтээһингэ кыттар быраабы ыларба.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Ааптар хаартыскада түһэриигэ.

ҮӨРЭХ

Улууска “NORD IT” Оҕо цифровой үөрэхтээһинин киинэ аһылынна

Аныгы үөрэхтээһин – биһиги улуусту, өрөспүүбүлүкэбит уонна дойдубут үүтэр кэлүөнэтин иһинки сайдыытын мэхэтиэтэ. “СӨ үөрэхтээһини стратегическай хайысхаларын туһунан” Ил Дархаммат Айсен Николаев ыйааҕын толорон, олоху тэтигэ хардыылаан, оҕо, ыччат уонна бүтүүн нэһилэниһэ саҕа кыахтарын арыллар аныгы Оҕо цифровой үөрэхтээһинин киинэ Чурапчы нэһилэниһэ “Утум” сыһыланан дьикэттэр аһылынна.

Саҕа киини аһыы үөрүүдэх чааһыгар аалай кыһал дьикэтэни СӨ үөрэххэ уонна наукада министриэ Ирина Любимова, СӨ саҕа технологиялар үнүстүүтүн дирэктэрэ Айаал Соловьев уонна Чурапчы улуунун баһылыга Степан Саргыдаев быстылар.

Киини үлэтин сүрүн сыалынан СӨ цифровой сайдыытын хааччыйарга информационнай технология эйгэтигэр үөрэнээччилэр уһулуну суолталаах уонна туһалаах билимин, үөрүйэҕи, сатабылы баһылааһынара буолуоҕа. Оттон киини үлэтин хайысхаларыгар үөрэнээччилэр: системнай администрирование, робототехника, VR/AR технологиялары, программирование тылларын, компьютернай графиканы, веб-тангыны, сайттары уонна дизайн, биндийиэни монтажааһыны, операторскай маастарыстыбаны, мобилнай оонньуулары уонна сыһыарыылары оҕорууга уһулулуохтара.

Бу эбии үөрэхтээһин киинигэр нэһилэниһэ уопсай кулутууртын сатабылларын, цифровой үөрэхтээһини, бырайыактыыр үлэни, оҕо, педагог, төрөппүт айар дьобурун сайыннараар киингэ эйгэтэ тэрилиннэ диир кыахтаныыбыт.

СӨ үөрэххэ уонна наукада министриэ Ирина Павловна Чурапчы улууна өссө 90-с сыллартан үөрэххэ күүстээх тардыһыытын уонна “Утум” курдук үчүгэй киинигэ бу эбии үөрэхтээһин биһир салаата аһыллыбытын улаханник хайбаата, оҕолорго анаан саҕа квадратонтер ыалларыгар сэртэниэхтэни бэлэх туттарда.

Онтон салгыы оҕолор айар үлэтин туһунан робототехникада уонна системнай администрированиеда эбии үөрэхтээһини педагога Иннокентий Беканов билиһиннэрдэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ИСПИСЭЛИИС ТЫРЫБЫНАТА

4 маҕаһыынна миэрэ ылылынна

Бу сэл тохсунньутугар Ил Дархан ыйааҕынан Сыана политикатын судаарыстыбаннай кэмтигэтин иһинэн Тарифнай агентство тэриллибитэ. Хас биридди улууска тарифнай агент исписэлиһэ көрүллүбүтэ. Чурапчыга тарифнай агентынан Илья Макаров ананан үлэлиир.

Улууспутугар социальнай суолталаах бородуукталарга 1-кы суортаах килиэп, үрдүк суортаах бурдук, мас арыгыта, үүт, бороһуок үүт, сливки, саахар, рис, гречка, лапса, сымыыт, оҕо иһэр бороһуок үүтэ уонна хааһыта, кара чэй, моркуоп, оҕурсу, минниһгэс биэрэс, помидор, банан, мандарин уонна дьаабылыка кириэлэр.

Прокуратураны кытта тарифнай агент эксперт быһыытынан маҕаһыыннарга сылдьып, бэрэбэркэни ыттылар. Ол түмүгэр 4 маҕаһыынна административнай миэрэ ылылынна, сорохтор бэрэбэркэҕэ сылдьаллар. Сокуону кэһини

баар буоллаһына, сэрэтин эбэтэр 50 тыһ солк ыстараан көрүлэр.

Илья Макаров:

– Маҕаһыыннар кууһунан атыылаһыт сыаналарыгар ыһыллыбыт надбавкалтан элбэҕи эбиэ суохтаахтар. Холбоур, оҕурсута 26%, рискэ, бурдукка 30 %-тан элбэх буолуо суохтаах.

Маҕаһыын сыананы үрдэппит дин саныыр буоллаһтарына, суһал линияҕа 122 нүөмэргэ, 8-984-118-01-05, 8-411-2-508-026 эрийэн биллэриэхтэрин сөл эбэтэр чугастыы миэхэ 8-914-290-85-45 нүөмэргэ батсабынан да

тахсыахтарын сөл. Батсапка атыылаһыт чектэрин хаартыскада түһэрэн ытталлар. Чеккэ маҕаһыын ата, ыйа-күнэ, сыаната үчүгэйдик көстүөхтээх. Үгүсүнү аагы-суолу эппэккэ (анонимно) эмнэ түһэриэххэ сөл.

Биһиги былааннаах бэрэбэркэ буһуһуһун, үгүсү кириэһинэ эрэ, бэрэбэркэҕэ тахсабыт. Чурапчыга биһиги үгүсү аһыах. Маны сыана сөптөөх эбэтэр дьон ханна үгүсүн биһэт дьон быһаарыахха сөл.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Улууска эбиллэр надбавка кээмэйэ

Наименование торговых агентов	Территория, которую обслуживает агент	Территория, которую обслуживает агент		Территория, которую обслуживает агент
		в районном центре и в поселках, в которых проживают граждане, имеющие право на получение льгот	в районном центре и в поселках, в которых проживают граждане, имеющие право на получение льгот	
1	Хаб и т.п. (наименование агента)	10	-	-
2	Мука и т.п. (наименование агента)	7	30	36
3	Масло и т.п. (наименование агента)	7	28	35
4	Молоко и т.п. (наименование агента)	7	25	30
5	Молоко сухое, сливки (наименование агента)	7	25	30
6	Сахар-песок	7	30	36
7	Рис	7	30	36
8	Крупа гречневая	7	29	34
9	Макаронные изделия	7	26	31
10	Яйца куриные свежие (наименование агента)	7	25	30
11	Летние напитки (наименование агента)	7	25	30
12	Чай черный байховый	7	25	30
13	Морковь	7	25	29
14	Огурцы свежие	7	26	30
15	Помидоры свежие	7	25	29
16	Помидоры	7	26	30
17	Бананы	7	25	29
18	Мандарины	7	25	29
19	Яблоки	7	25	29

УБЛУҮЙДЭЭХ БИИР ДОЙДУЛААХПЫТ

Бастын баянист – Спиридон Готовцев

Баяны олобун тухары артыс оностубут улууспуг биир билдирлээх баяниста Спиридон Гаврильевич биһиги улууспугтар тарбахха баттанар баянист, наада буоллабына, кэлэктибиди хас эмэ куоласка арааран ылаттар хормейстерынан биллэр. Муусукаан, баянист буолан, айымныылаах үлэнэн дырыктанар элбэх добогтордоох, дөрүн-дөрүн түмсэн кэнсирдээн, санаа атастаһан, ыллаан-туойан көрөөччүлэр истин биһирэбиллэрин ылаттар.

2010 сыллаахха Чурапчыга Арчы Дытут аһылтыабыттан, "Алгыс" бэтэрээннэр хордара тэриилэн, үлэлээн барбыта. Хормейстердар – РФ үөрэҕиритин туйгуна Дария Гаврильевна Жиркова, Чурапчытаагы оҕо ускуустуба оскуолатын преподаватель Светлана Петровна Егорова уонна баянист Спиридон Гаврильевич Готовцев сүбэлэрин холбоон, уонтан тахса сыл айымныылаахтык үлэлэттиһэр.

Ырма куттаах аҕа саастаах дьоммут кытары нэлээтэ икитэ мустан, үөрэ-кото дырыктаналлар. Спиридон Гаврильевич хас биһирэбил хор ырылтан туох да нуотата суох, ханнык баҕарар мелодияны иһэттэ да, тутатына хабын ылан оонньообутунан барар.

Кини – айыллаттан ураты иһэр добурудаах, талааннаах, үрдүк таһымнаах баянист. Хор ылымыр репертуара олус киэҥ. Ыллыыр ырыалара үксэ үс-түөрт куоласка хайдыһар буолан, Спиридон Гаврильевичтың куластарынан тус-туска арааран, анал үөрэбэ суох дьонго түрдүн, быһааран үөрттэбит. Ханнык баҕарар ырыа ис-һингэр киирдэххэ, араас моһуоннара элбэх, ол эбэтэр ырыа хайдах ылланыахтаабы, ырыа ааптара тугу түрдүн баҕарара, ханан мелодиятын кыччатан – улаатыннарар бигэрэри, ырыа ис хоһоонун арылары ситиһэ сатыыбыт. Спиридон Гаврильевич хорга эрэ буолбакка, бэйэбит хорбут солистарыгар – Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгулугар, улуус В.В.Кузьминга (хоһоһуох иһин, кини биһиги кэжэбриттээн туораабыта), РСФСР үөрэҕиритин туйгулугар Х.Н.Поповага, "Лучший солист" номинация хаһаайыныгар Г.Макаровка, РСФСР уонна Саха АССР үтүөлээх артыыскатын Анастасия Лыткина аатынан Өрөспүүбүлүкэтэ ырыа күрэдин "Иһинилээх ырыаһыт" анал хаһаайыныгар Б.Д.Васильева доһууоллуур.

Бу сыллар тухары дыһаардаахтык дырыктанан, Спиридон

Гаврильевич доһууолунан үтүө күрэхтэргэ ситиһинилээхтик кыттан кэллэбит.

Ол курдук:

2016 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна Е.С.Попова 75 сааһыгар аһамыт Өрөспүүбүлүкэтэҥи вокальнай – хоровой куонкурс "Любительский хор" хайысхатын 2 иһтэпкэннээх лауреата.

2017 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин эр дьон аһаамыһыларын икки ардыларынааҕы «Полюшко мужское братство» күрэх "Ырма – олох артына" номинация хаһаайыныгар.

2018 с. Уус Алдан улуугар Найахы нуруодунай хора 55 сыллаах уонна хормейстер Светлана Гоголева 75 сааһыгар аһаалаах Өрөспүүбүлүкэтэҥи "Дурай, Саха Сирэ" хоровой кэлэктипигэр куонкурстарын кыттылаахтара.

2019 с. Арасыылааҕа Тыһаатыр сылынан, Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр, Чурапчы улуугар Соһоһоһуу сылынан, Улуу Кыайы 75 сылын көрсө Боотурускай улуус Чурапчы, Таатта, Амма соһоһоһоһон үһүс кыһыт "Уйгулаах олобу уруйдаан" региональнай бэстибээл кыттылаахтара уо.д.а.

Күргэнэ Марфа Дмитриевна – Сылган орто оскуолатыгар фольклор куруһуогун салайааччыта, "СӨ үөрэҕиритин туйгуна", "Бастыҥ салайааччы", өрөспүүбүлүкэтэ "Фольклор куруһуогун бастыҥ салайааччыта" номинацияларынан наҕараадааһамыта.

Уоллара Евгений Спиридонович Муусука Урдүкү оскуолатын, салгы Дьомускайлаагы муусукальнай училищеты ситиһинилээхтүк үөрэнэн бүтэрэн, 14-с сылын Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна балет тыһаатырлар хор артыыһынан үлэлиир.

Кийинтэргэ Валентина Валерьевна Дьомускай куорат "Якутчанка" уһуулааныгар үлэли сылдьан, 2016 с. "Голос Туһаа-

Спиридон Гаврильевич айымныылаах үлэтин туһуларынан буллаллар:

1. СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, улахан баянист Р.Р.Саввини биһирэбилгэр Илин Энээр баянистарын куонкурсуугар 2-с иһтэпкэннээх Лауреат, 2000 сыл.

2. Уус Алдан улуугар ыттылыбыт Илин-Энээр улуустар Арктик Алексеев биһирэбилгэр ыттылыбыт куонкурсука "Бастыҥ доһууоллааччы" анал биһирэ хаһаайына, 2003 сыл.

3. Өрөспүүбүлүкэтэҥи аһаҕас ырыа куонкурсуугар "Колүөккэс ситимигэр", "Бастыҥ доһууоллааччы" Майа сит, 2012 сыл.

4. Н.Р.Слепцов кэриэһигэр "Баяныт тыһаа дуораһыт" өрөспүүбүлүкэтэҥи баянистар куонкурсуугар 1-кы иһтэпкэннээх дипломант, Ытык-Күөл, 2017 с.

5. "Бастыҥ концертмейстер" өрөспүүбүлүкэтэҥи хоровой кэлэктипигэр куонкурс-бэстибээлгэригэр диплом, Дьомускай, 2016 с.

6. Саха сирт Арасыылааҕа холбоһута 385 сылыгар үбүлүйдээх бэлтэ, 2017 с.

7. "За вклад в развитие народного художественного творчества РС(Я)" бочуоттаах бэлтэ, 2012 с.

8. "СӨ култуурага туйгуна" бочуоттаах бэлтэ, 2007 с. уо.д.а.

ды" өрөспүүбүлүкэтэҥи ырыа куонкурсуун Гран-При хаһаайкатынан буолбута. Билигин Саха Судаарыстыбаннай филармониятын хоругар 4-с сылын артыыстылар. Оттон Сюэннэргэ Дьулдана 8-с, Роберт 5-с, Инга 2-с кылаас туйгун үөрэнээччилэрэ.

Иһиникитин даҕаны Спиридон Готовцев баянын доһууолунан күрэ, нарын ырыалар, кыһааһаах көмүс доһооннор бар дьоммут дууһаларыгар үөрүү кыһын сахтыһаар, муусука эриниэж доһооннорун ыһыһаар!

Надежда ЗАБОЛОЦКАЯ, "Арчы" итэбэл дыһыттын салайааччыта.

ТЭРИЛТЭ ТҮБҮГЭ

«Кулинария» сыах минньигэс аһынан нэһилиэнньэни күндүлүүр

«Маарыкчаан» атыы киинин таһынаагы октябрьскай уулуссанаан аһан иһэн «Наһаа минньигэс сыт кэллэ!» - дэһэ түһэбит. Онтон «Кулинария» маҕаһыныгар киирэппитин кытта, бурдук ас сыта саба бигэрэн, тугу эмэ атыыласпыт киһи дини саныыбыт.

Бу күнүргэ «Сага олох» хаһыат үлэһиттэрэ урут-уруккуттан сөбүлүүр сибидэй эклербит, кэржиктарбыт уонна да атын бурдук астары хайдах оҥоһуллан, буһан тахсалларын тииһин көрдүбүт. «Кулинария» сыах уонна маҕаһынын үлэһиттэрин кытта кэлэститибит.

Тамара Лазарева, сыах экспедитор - эби-дэһэһэ:

- Сыахха 10-ча киһи үлэлиир. Алта конди-

тер баар. Уопсайа 40-тан тахса көрүгү бородууксууһаны оҥорон таһаарабыт. Күнгэ, ортотунан, 28-30 көрүгү аһы астымыт. Ыйга уопсайа түөрт туюнна кэринэ ас оҥоһуллар. Кондитердар сарсыарда 5 - 5.30 чаастан саҕалаан үлэлиилэр. Нэһилиэктэргэ барар астары бэлэмнээн, барытын фасовкалаан, 8.30 чаас саҕана киһиэп тийэр массыынанан ыһабыт. Сырьэбытын кэмчиили сатыыбыт. Ол иһин сакаллынан үлэлиибит. Ким төһө устуука дьэбиттэни нэһилиэк-тэргэ баар 13 маҕаһыны, 15-16

чааһынай маҕаһыны, Таатта улуугун Кыһы нэһилиэгэр икки маҕаһыны уонна бэйэбит Кулинария маҕаһынын хаачыйабыт.

Быһыл маастар-кылаас тэрийэ, кыргыттар рулет, эбиэс бэчизинньэни, «Птичье молоко» туорду, «Красный бархат», «Белый бархат» туортары үчүгэй киирэмнэни оҥорорго үөрэннилэр. Сибидэй ас хаачыстыбата тупсарыгар үлэлиибит, кыһаалабыт.

Татьяна Никитова, эдэр кондитер:

- Күһүгүтүн үлэлиибин. Кондитер үөрэхтээхпин. Үлэбин олус сөбүлүүбүн. Бастаан үлэлээн саҕалыырбар эрдэ уруктарбын нарыһаатар этим. Билигин үөрэнэн, элчэжэтик, эрэсиммэнэн уһуктабын.

Аграфена Дьячкова, атыыһыт:

- «Кулинария» маҕаһынын эбиттэ суох сарсыарда 10 чаастан күнүс 7 чааска дьэри үлэлиир. Киһи сылдымыта үчүгэй. Бастаһаһынай атыылаһааччылар бааллар. Үгүстүк сакалааттаах, классическай рулеттары, туортары, сахалыы лэппизеккэни, бөрүөктэри, эбиэс бэчизинньэни сөбүлээн ылаттар. Кэниэки ас хаачыстыбата тубуста. Ыйдаагы былаамматтын толорон иһэбит.

Кафелар эмнэ күн аайы бустут астарын туттараллар. «Бум-фуд» кафе курица-гриль, шаурмата, гамбургера, наггетсы-

та уонна «Байылы» кафе күһүсүк аһылыга - 280 солкуобайлаах бизнес-ланча хамаҕаһа атыылаһаллар. Маны сэргэ тоҥ астары атыылыыбыт. «Байылы» миннэ ноһуора, сипин, буотарах уонна «Дойдум аһа» бородууксууһалара атыылаһаллар. Итин таһынан маҕаһыныммыт долбуурдарыгар кэли астар эмнэ бааллар.

Ити курдук, «Кулинария» сыах нэһилиэнньэни сибидэй, минньигэс, тоһоһу аһынан быһастала-суох хаачыйар.

Марфа ПЕТРОВА.

Төрөөбүт соруугу

Чурапчы улуунун үөрэбин салалтатын «Сага олох» хаһыакка анал балаһата

САЛАЙААЧЧЫ КОЛОНКАТА

Үөрэх эйгэтигэр ситиһиилэр, сорууттар

Дьокуускайга ытыллыбыт Чурапчы улуунун күннэрин чэрчитинэн улуус баһылыга С.А. Саргыдаев салайааччылаах официальной дэлгэ-эссийэ СӨ үөрэххэ уонна наукаҥа министри И.П. Любимованы кытта көрүстэ уонна улуус үөрэбириитэ сайдар суолун тула кэпсэт-тилэр.

Болжомто уопсай үөрэхтээһин тэрилтэлэрин субвенцияларын сага нормативыгар уурулуна, маны сэргэ Н.Д. Субуруускай аатынан Болтоно орто оскуолатыгар төрөөбүт тылы, литэрэтиирэни уонна саха норуотун култууратын дириэктэрин үөрэтэр оскуолатын үлэлэтин боппууостара көрүлүнүлэр. Үөрэх салалтатын дэлгэ-эссийэ Дьокуускайдаагы калет-сий оскуола-интернээткэ сылдьан үлэни-хамнаһы уонна СӨ оҥону уонна ыччаты байыаннай-патриотическай иитиһэ «Авангард» үөрэтэр-методи-ческой кыин баазатын билистэ, бири-гэ үлэлэтин суоллара торумнанылар. Улуустан үөрэх үлэһиттэрэ СӨ На-циональной библиотэтиктэргэ ытыл-лыбыт бөдөн уопастыбаннай-поли-тической дизайн И.Н. Винокуров туһунаа кинигэ сүрэхтэниитигэр тэ-йичиттэн кытыннылар.

Роспотребнадзор оскуолаларга ковиды утары мнэрэлэри сымнат-та: билигин үөрэх кабинеттарынан ытыллар уонна уруок бири кэмгэ сабаланаар буолла. Бу уларытылар СП 3.1/2.4.3598-20 киирдилэр. Маны тэҥэ экссэмэннэргэ «зигзагынан» 1,5 м тэичичи олоруу, «контактаах-тарган» ыстыраапка ирдэммэт буол-ла, ыалдыбыттартан эрз ирдэниэ. Таһырдыа тэрээһиннэр ытыллылар көнүлүннэ (холобур, лекция), са-йынны чэбдигирдэр тэрилтэлэр 100% оҥону хабыахтара, үлэһиттэр симиэ-санагыгар COVID-19 тестирование ааһахтара. Оҕо тэрилтэлэригэр туо-раатан киирин мааскалаах, быһы-ны ылбыт, ыалдыа сылдыбыттарын туоһулуур докумуоннаах дьонго эрз көнүлүннэр. Арыллыахтарын иннинэ диэни генеральной уонна дезирне-тибэлэринэн туһунаа хомуйуу, салгы-латыы, ас блогун үлэһиттэрэ мааска кутуллэрэ уо.д.а. оннунан хаалдылар.

86 учуутал, салайааччылар Та-тарстан өрөспүүбүлүкэтин «Универ» АНО ДПО функциональной гра-мотноска куурунун аастылар. Амма, Хатылы, С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын «Точка роста» кининэрэ үөрэнээччилэргэ IT технологиялары баһылааһынга, Чу-рапчы гимназията 4-с кылаастарга каникулярнай оскуоланы тэрийэн үл-элэттилэр, ОГЭ, ЕГЭ туттарыыга био-логия, обществознание, информатика уонна математика предметтэригэр улуустайабы методической холбоһук-тар консультациялары ытыттылар.

Чурапчы нэһилиэтин «Березка» уһууаанын иннинэ тэрилтибит «Чу-рапчы улуунугар инбэлиит уонна до-руобууларыгар хааччастаах оҥолору

өйүүр уонна сайыннаар ресурснай кыин» уопастыбаннай тэрилтэ Арас-сыыйаагы Владимир Потанин аа-тынан Аһымал пуонда граны ыла-ры ситистэ. «Спортивный ДВОРик – территория равных возможностей» бырайыагынан 36 регионтан 65 кы-айылаах иһигэр Саха сириттэн соҕо-тобун ааттаныа, куонкурус бастыг бырайыагынан билиннэ. Бырайыак сүрүн идэһитинэн идэлээ күннэрэ анал успуорт көрүүгэр аһамытара буолар, ону тэҥэ төрөппүт кыттыыта, успуорду көбүлүүр дьону кытта кэ-лиһиннэ көрсүһүүлэрэ киирдилэр.

Торнай улуунугар ытыллыбыт өрөспүүбүлүкэти «Серебряный пе-ликан» учууталлар куонкурустарыгар Хатылы орто оскуолатын устуоруйа уонна обществознание учуутала Ве-роника Ивановна Спиридонова кыттан, ХИФУ «Верность науке» анал аагы ыла.

СӨ үөрэххэ уонна наукаҥа ми-нистритэригэр күүсүлэһиннэн «Образовательный хакатон 2.2» үөрэх салалтата уонна «Березка» уһууаа-н тэрийиһиринэн сагаланына. Барыта 15 улуустан 22 хамаанда, 132 педагог кыттыыны ыла сылдыаллар.

Бүтүн Арассыыйаагы XXIII агропромышленнай бэстибээл Агро-НТИ куонкуруһугар Сылан орто оскуолатын информатика учуутала Иннокентий Андреевич Марков са-лайааччылаах 9 кылаас үөрэнээччитэ Павел Никитин бастаата уонна кыһыл көмүс мэтээли ылары ситистэ.

Уолаттарга аналаах «Бас-хан» дьылабыай оонньуу сүүм-рдир түһүмэс куйаар ситимин нөҥүө ытыллына. 6 оскуолаттан бастыгтан-бастыг, диидэр уола-тар өйдөрүн-санааларын, билилэ-рин-көрүүлэрин тургутан көрдүлэр. Биэс түһүмэх түмүгүнэн «Басхан» оонньуу кыайылааһынан Бахсы орто оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччитэ Иван Новгородов, иккис миэстэ Со-ловьев орто оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччитэ Дархан Собакин, үбүс миэстэ Одьулуун орто оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччитэ Рустам Кар-пов буолулар.

«Айылгы» норуот айымнытын дьизитигэр идэбэ туһаайар Дьокуус-кайдаагы медицина каллинин ди-риэктэрин Д.А. Алексеевы уонна Чу-рапчы улуунун кылаабынай бырааһы А.М. Ксенофонтовы кытта көрсүһүүгэ миники олохторун доруобуйа харыс-табылын кытта сибээстээн баҕа-лаах атта уонтан таһа оҕо, кинилэр төрөппүттэрэ кытыннылар. Кэллээ салайааччыта быйылгы абыгуреенна-ры ылы уратыларын, төлөбүрдээх үөрэби сырдатта. Ордук үөрүүлээбэ олохтоох Чурапчытаагы аграр-най-технической кэлиһэ уонна кини баһылаа баатыгар бэлэсэр уонна си-стэрэ үөрэбин салааларын арыылыны кэпсэттэ.

Билигин түмүктүүр экссэмэннэ-гэ хаачыстыбалаахтык бэлэмнэни, сайынны оҕо сынналытын, оҕо до-руобууатын харыстааһын уонна чэ-бдигирдин үлэлэрин тэрийи сорууттары тураллар.

Юрий ПОСЕЛЬСКИЙ, үөрэх салалтатын начаалынньыга.

Аныгы кэм технологиялары баһылылар

Үөрэнээччилэр инже-нертэй-технической уонна информацион-най технологиялары баһылыларыгар болжомто уурулан, хайысхалаах үлэ ыы-тыллар. Оскуолаларга, уһууааннарга куруһуо-ктар аһааннара эби-линнэ, «Точка роста» кининэрэ аһыллан ситиһиилээхтик үлэли-илэр.

Уһууаан нэһилиэччи-лэрэ бэйэлэрин саҕабыла-рын таһымаах күрэхтэһи-лэргэ кыттан көрдөрүлэр. Ол курдук, норуоттар икки ардыларынаагы цифровой технологияларга, робототех-никага уонна нейротехно-логияларга «ДЕТалька-2021» күрэхтэ Одьулуун «Күнээс» уһууаанын «Туплай» хамаан-дата «Медицина будущего» номинацияга Гран-при буола-ры ситистэ. Арассыыйаттан, Узбекистантан, Казахстантан 200-тэн таһа хамаанда кыты-на. Бэлэмнэни бөлөбүн оҕо-лоро Саша Карпова, Амалия Потпова, Сена Пермяков ха-мандала киирэн, Саргылана Егоровна Капитанова сала-лтанан, «Умная кроватка» бы-райыактары көмүскээтилэр.

Чурапчы нэһилиэтин «Тул-лукчаа» уһууаанын «SMART BOYS» хэбэр инженердэрин хамаандата FIRST RUSSIA ROBOTICS CHAMPIONSHIP Бүтүн Арассыыйаагы чөм-пүйүттэ регионнаагы түһүмэ-син First Lego League Junior Discovery үрдэтин кыайыла-аһынан табыста.

Кулун тутар 17-18 күннэ-рингэр улууска «Моя профес-сия-IT» сүүмрдир күрэхэ буолан ааста.

IT-хакатон – үүнэр көлүөнэ анаан IT-эйгэбэ саа-май кизг далааһыннаах дьаһа-лынан биллэр куонкурус. Бары нитэрэстээх өрүттэри: суда-

арыстыбаны, урбааны, үөрэх-тэһини уонна холбоһуктары түмэр Арассыыйа хаһа да ре-гионугар суох соҕотох ураты практика буолар.

Хакатону СӨ Инно-вация, цифровой сайдыыга и инфокоммуникационной технологияларга министе-риститэтэ, СӨ Үөрэххэ уонна наукаҥа министэриститэтэ, IT-салааны сайыннаар асо-циация уонна «Технопарк «Якутия» САТ тэрийэн ыы-таллар. Сүүмрдир түһүмэ-син тэрийээччилэринэн Чурапчы улуунун үөрэххэ салалтата уо-нна С.К. Макаров аатынан Чу-рапчы гимназията буолаллар. Чурапчы улуунун дьахталла-рын Сэбиэтэ уонна Чурапчы нэһилиэтин IT- кинээ биригэ үлэлэтэлэр, көмө буолаллар.

Куонкуруска барыта 10 хамаанда кытынна. Хас би-ридин хамаандага менеджер, дизайнер уонна разработчик баар буолар. Кыттааччылар ха-аччастаммыт биригэ иһигэр партнердар соруудахтарынан цифровой бородуукта прото-тибын оҥороллор. Оҕолор үлэ-лэрин менторлар кэтээн көрөн салайан биэрэлэр, экспердэр сыһылыаллар. Кыайылаа-ахтарынан «LightningBolts» (Амма ОО), «Краш», «Newbie» (Чурапчы гимназията) табы-стылар. Анал бириһиннэ Хатылы оскуолатын «Человечки» хамаандата, Чурапчы гимна-зиятын «Newbie» хамаанда-та ыллылар. Игорь Слепцов «Лучший дизайнер», Максим Корякин «Лучший разработ-чик», Алексей Ноева «Лучший менеджер» анал аат хаһааһы-нарынан буолулар.

Кулун тутар 24-26 күннэ-рингэр өрөспүүбүлүкэти GIS хакатоһуга улуустан 3 хамаанда кытынна. Манна оҕолор цифровой уонна гео-информационнай техноло-гиялары туһунаа, бырайыак-тары оҥорон көмүскээтилэр. Манна Чурапчы гимназиятын Newbie хамаандата иккис лигага 3 миэстэни ылары си-тистэ, уонна «Краш» хамаан-да дизайнера Игорь Слепцов

«Лучший дизайнер» анал аагы ыла. Оҕолорбутугар «Моя профессия-IT» куонкурус фи-налыгар ситиһини баҕаробут Чурапчы гимназиятын хамаандата программирова-нига Математика уонна ин-форматика үнүстүүтүн аһаҕас өрөспүүбүлүкэтигэр хама-анданан олимпиадатыгар ситиһиилээхтик кыттан, биһирэ-бил грамотанан бэлэтээннэ.

Бу ый 21-22 күннэри-гэр Дьокуускайдаагы оҕо айымнытын дыбарыаһын иннинэ үлэлиир «Мобильнай технопарк» уонна «Лаборато-рия безопасности» илэни, Ха-даар, Хайахсыт уонна Чанар оскуолаларыгар үлэлэттилэр. Кыра кылаастарга суол быраа-былатын туһуууга дьаһаак-тары светифорға дьыла барытын илээ кэлэн көрдөрүлэр. Ула-хааттарга VR/AR, робототехни-кага, ардуино платформага ма-астар-кылаастары ытыттылар.

«Каникулярная школа с «Точкой роста» бырайыа-гынан оҕолор компьютернай графикага уонна unity плат-формага виртуальной эйгэбэ үлэлииргэ үөрэнээччирэ, Scratch программирование тылын кытта билээ мулти-фильм оҥоруохтара.

П.П. Захаров (гимназия), Г.И. Гоголев (Адаар ОО), Е.В. Прокопьев (С.А. Нов-городов аатынан Чурапчы ОО) састааптаах информати-ка учууталларын хамаандата өрөспүүбүлүкэтигэр програм-мирование хамаанданын чөм-пүйүтэтигэр 2-с миэстэни ыллылар. Өрөспүүбүлүкэ-тигэр кэтэхтэн программиро-вание олимпиадатыгар П.П. Захаров 3-с миэстэ буолла, информатика учууталларын өрөспүүбүлүкэтигэр VIII Ме-тодической олимпиадатын дистанционной тууругар Е.В. Прокопьев 2 миэстэни ылан финалга ыгырылына.

Лилия ПЕРМЯКОВА, информационнай технология отделение исписэлиһэ.

Оҕо тылын сайыннарыыга анаан

Басыгысова салайыһынын, Тапта, Чурапчы улуунун уһууааннарын логопедтарын методической холбоһукта-ра сага кинигэни таһаа-хотууан таһаардылар. Кинигэ «Айар» кинигэ кыһатыгар 500 аһааннаах бэстээннэ.

Атта да этэрини, тыл сайдыытыгар уустук кэли-лиһээх оҕолору кытта үлэбэ туттулууба. Бу тосхол педа-гогика билимин хандьыда-та, ХИФУ педагогической үнүстүүтүн анал (дефекто-логической) үөрэхтэһини ка-федратын дасьяна Наталья Андреевна Абрамова, С.Ф. Гоголев аатынан Дьокуускай-даагы педколледж препода-вателэ Маритэ Никитична Харитонова, Дьокуускай ку-орат 39-с №-дээх «Ромашка» оҕо саадын логопед-учуутала

Федора Егоровна Романова сыанабылларын ыла.

Тосхол икки чаастан ту-рар. Бастагы чааһа – оҕо сагалар тылын, кэспир дьобурун көннөрөр, сайын-наар, тылын баайын кэргэтэр сыллаах. Кыра бөлөх оҕо-лорун кытта үлэттэн сагаланаар. Иккис чааһыгар тылын-өһүн сайдыытыгар уустук кэли-лиһээх оҕолору дордоонтон сагалан, көннөрөн сайына-рар үлэ ис хоһоонун арылар. Үлэ ыйдарынан, идэлээн туспа лекционной түмэлэ-ринэн үөрэттилэр тыллара наардаммыттар, түмүктүүр дьаһыллылар ыйылыбыттар.

Онон бу кинигэ оҕо тылын-өһүн сайыннарыыга логопедтар үлэлэригэр уонна нитэрэһилэргэ улахан көмө буолуоба.

«Тыл-омук тына» диэн өрөспүүбүлүкэтигэр форум ылыммыт резолюцията-гар ологуран, СӨ Үөрэххэ уонна наукаҥа Министе-риститэтин өйөбүлүнэн «Сайдыы» тылын-өһүн сайдыытыгар кэлиһилээх оҕону көннөрөр-сайыннаар тосхол күн сирин көрдө. Дьо-куускай куорат 26-с №-дээх уһууаанын учуутал-логопе-да Елена Петровна

Сыһарыыны бэлэмнээтилэр Мария АРТЕМЬЕВА, Анна ЗАХАРОВА.

ИҢИРЭХ ТЫЛЫНАН

Арассыгйа суолга Бочуоттаах үлэһитэ Василий Петрович Захаров быйыш кулун тутар 30 күнүгэр 60 сааһын томточчу туолла. Кипи 1987 сыллаахха Хабаровскай-даагы политехнической үнүстүүт автодорожной факультетын бүтэрэн кэлгэбит-тэн, төрөөбүт улууһун суола-һиһэ тупсарыгар олобун анаан, дойдутуттан харыс да халбарыйбакка, биир тэрилтэбэ үлэһини-хамсыы сылдыар.

Суол-иис тупсарын туһугар дьаныардаах үлэһит

Байхлай оёо сааха Чурагчы нэлэлзигин Отохтоох туолбэ-тигэр авсыпта. Е.И.Курашов аатынан Чурагчы орто оскуола-тыгар үөрэнэ киирэн, очотоорбу оёо-аймах сизрингэн пионер, комсомол аатын сүгэн, 1979 сыллаах-ха бүтэрбитэ. Оскуолаба үөрэнэ сылдьан биингэ үөрэммит уолат-тарынаан устуорду оро тутан, оскуолаларын чыһин үгүстүк көмүскээбитгэрэ. Ордук баскет-бол, волейбол, хайыһар көрүнгэ-ригэр кылааһын, оскуолатын хамаандатын инники күөлгэ сылдьар ыспарсымыана, солбул-лубат халытаана этэ. Маны тэжэ В.Н.Дьячковский салайар уруһуй кылааһыгар умсугуйан дырых-таммыта. Оскуола кынигтэн Кытаанахха убайыгар, аатырбыт хайыһардыт Николай Василье-вич Захаровка, улахан тириэньэр Иван Николаевич Поповка ды-рыктанан, оройуон сүүмэрдэ-ммит хамаандатын чыһынэ буо-лан, дэрдэргэ өрөспүүбүлүкэ министэриллэ. Сэбирскэй Армия кэкистигэр ыгырыллан, Привор-ский кыраай Усууринский куора-тыгар сибээс чааһыгар ситимин-дэхтик сулууспалаан кэлбитэ.

1982 сүүл сайfiныг Хэбэ-
ровский куорат политехнический
университетин автодорожный фа-
культетыгарт туттарсан киирэр.
Улук Илин биир саамай бодот

үрдүк үөрбүн кылатыгар араас уустук техникескэй дысымпил-линалары үөрэтэн, суол инке-нерз диплому ылбыта. Устудьуо-нуур сыйларыгар хайыһарынан Э.Н.Панаевский (олимпийский чемпиуһон А.Панаевский аба-та) салаататынан утумнаахтык дьарыктамыта, политехничес-кай үнүстүүт сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ буолбута. Үнүстүүккө саха сириг усту-дьюоннарын салайааччытынан та-лылан, куорат үрдүк уонна орто үөрбүн кыһаларыгар устудьуон-нар Сэбистэрини чилиэнэ буолбу-та, уопастыкканкай олоххо, араас тэрэһиннэрэ куруук көктөөх-түк кытара.

Биеэс сая биллибэкжэ аастыта. Үлэлиир-хамсыр бадалаах эдэр эрчимнээх исписэлиис В.Н.Евграфов салайааччылаах Чурапчытаагы ДРСУ тэриэтэ; суол маастарынан үлэтин сажаалаабыта. Чурапчылар ытыктыгы киһибитининин Д.П.Лазаревкытары биир хэмтэ алтыһан, кылаабылаһи инженер П.М.Наумо салаалтатынан, үлэ-хамнас үөһүгэр түспүтэ. Оччолорго суол-иитүрүтүн савстаах дьон өйдүүр буолуо. 1972 сыллаахтан тутуллан саҕаламмыт Алараа Бөгсөөх – Чурапчы суол алтыһыны ыйта Чурапчы исхилинэгэр килиитин көрүүдөөх сүгүр-түомо буолбут.

Манна дагтан, тэрмэлтэбитгэр
53 мнэстэнэх таас гараас тутул-
дан үдэвэ килрбитэ.

Малтан агын суулиарга саас-күлүн сырыы харгыстана-
ра. Тэрнэтэ тэҥхинькэ өттүнэн
сэбидэниитэ да малтох этэ. Ор-
дук тизээр погрузчик, бульдозер
суоба, тизээр-таһар автосамосвал
арыыада үлэни атахтылар. Кыһы-
нны Алма өрүстөн Хайырдас
карьерыттан гравий тизийитигэр
куораттан мелiorация механи-
зациятын управлениетыттан,
Бэстээх АТП-тан улахан само-
сваллары дуогабардаһан адалан
үлэстэллэрэ. K-700, T-150 ты-
раахтараарга ииннигэр отнал онго-
рон, хаар ыраастааһына барара.
Сайынны соһулар грейдеринэн
суолу кыстараллара, суол ала-
маларын көннөрөллөрө. Муостал-
лары, уу сүүрэр турбалары онго-
руу уо.д.а. үлэлэр тийһигэстии
ыһылталлара. Оччолорго орой
уон туох-баар аһа-үөлэ барканы
тиэлээн кэлэрэ, ону Мындаада
пыттан таһын эмиз биир улахан
эппиэттээх дьаһал этэ. Улахан уо-
путтэх механизаторлар Захаров
А.Е., Новгородов С.Д., Лазарев
В.К., Аянинов В.П., Павлов Г.Г.,
Федоров К.К. суоптардар Харитонов
И.П., Дычюковский Н.М.,
Толстоухов В.М. эргэ да тэҥхи-
ныксийи суһалтык ороһуунуунэн
сүүрэллэрэ, суол оробуочайда

тэхээ, бука сымсепангыт буолуо. Бу дуоһунаска 30 -тан тахса сый үлэлээн, тэриитэ араас күчүмүс 50й кэмнэрин тэтигэ аһарда. Этэргэ дылы, ууну-уоту орто-туган ааһан, биллэрин бэйэлэрин биллэрин-көрүүтүн аһардэргэ тыһардэр. Баастаан үлэлэит буол-рыгар, гравий суол кэллэтин көр-сүбүт буоллаҕына, ол кэмтэн 35 сый буолан баран, Чурашчыга ас-пал суол тыргылан кэллэтигэр тэтигэ үлэлэһэ сылдыар. Бу – кэни-эр сыйларга дыһыардаах үлэтин үтүөсүн түмүгэ буолар.

Саха сиэринэн, алаһа дыах
тэринэн, олохун аргыһыныы
Надежда Поликарповнаһын
уоллаах кыһыс оҕону күн сирин
көрдөрөн, бүтэ мааны сиэн эһэтэ
буолан ныр-бааччы олоролор.
Уолтара Айсен, кыыстара Лена
Дьонуускай куоракка уорэхтэрин
бүтэрэн, ыал буолан үлэтин-хам-
сыы сылдааллар.

Илэнг юмнигэр байганай-
даах булчут, балыксыт, гитары-
тын тутта да, бэртээхэй ырыааһыт,
үтүөкөн доодор-атас, сатабыллаах
салайааччы Василий Петрович
төрөөбүт дойдутар суолгуу-
нискин хаалларан, талан ылбыт
идэрингөн дьонно-сэргэжэ өссө да
өр юмнэ үтүөнү онорсо сырал-
диган алгыһыт, чөл-чэигэн туру-
гу бабарарыт!

Федор ЧИЧИГИНАРОВ.

БОЛБОЙ

«Мейн Кониг» пуонда үлэтин салгыыр буолла

Соторутааҕыта улуустаа-
бы ат успуордун феде-
рациятын уонна «Мейн
Кониг» пуонда сэбиэттэ-
рин холбоһуктаах мун-
ньахтара буолла. Мун-
ньахха улуус баһылыга
Степан Саргыдаев уонна
ынгырылылаах дьон сы-
рыттылар.

Бастаан, федерация аастыт сыллаары үлэтүн туһунан бэрэс-сэдээтэ Николай Ариканов иһитиннөрдүгүн уонна федерация үбүн харчытын туттуу отчуотун ээсэмниэ Владимир Яаринский оҥорбутун иһитинбит. Федерация үлэтэ үчүгэйиэн сыналанна. Былырыгыты аҕ сүүрүүтүн күрэхтэһиилэригэр элбэхтик миэстэлээн, ордук улуу сүүрүк Мэйн Кониг кыайылар-ыттан сии элбэх бирнэ харчыта киирэн, олус улахан ороскуот тах-сыбат.

Итнэгтэн тус бэйэм мангик санаада кэллим. Ат успаурда бүд-
дүүтгтэн үбүлэммэт, олус орос-
куотгтаах даярык эбит. Иитэр буол-
лахха, тугу да кэрэйбэккэ, элбэх
биринискэ тиксэр эрэ буоллахха,
илсэллахха сөп эбит дин санаатым.

Салгы: «Мэйн Кониг» пуонда
үлэтин дүүдэлэстисэр. Биллэрин
курдук, бу пуонда былырын сай-
ын Мэйн Конигка пааматынныкы
уонна кини оннугар үчүгэй сүүрү-
гү собурууттан атыллыларга дүйөн
сидаллах тэриллибитэ. Сэттэ

киһилээх Сэбиэт тэришлибүтэ.

Ол эрхэри сайынгы кураан, тыа баһаардара мэхэйдээн, онтон Госдуума, салгыы улууспут баһылыгын быыбардарыгар мэхэйдэтэн, ахсынны ыйга эрэ үлээлэбигэ. Онтон Сага дыл өрөбүллэригэр тохтоон, аны бу Украина айдаанынан санкция бөдө биллэрэлээн, уостан хаалбыта. Баара-суоба, б1 тыа, солк. эрэ хомуллубут.

Билигин Краснодар куорат
субуотуттан 1 мөл. солк. тасха,
адалыылары, 1,5 мөл. солк. ти-
ийэр сыаналаах сүүрүгү атыы-
лаһарга дуогабар түһэрсинибит.
Ол иһин мунунах пазматывныгы
тохтолон туран, ити сүүрүк аты
атыылаһарга, пуонданы салгыы
үлээтэргэ быһаарда.

Онон Чурагчыбыт улууһун бары тэрилтэлэрэ, бипрдинэлээн дуоно! Ат устуорда өссө сайдарын, улууспут чөлүнүн, үгүс атын түһэрбэт туһутар, ким теһо кыйарынан, сана сүүрүгү атылаһыга бэйэбит кылааккытын киллээргитигэр ынарабыт!

Иван ПОНОМАРЕВ,
Правда Сибирин чидитиз.

Пуонда счѣта:
Сбербанк
2202205300015630
Мария Ньургустиновна Мака-
рова.

Эбэтэр киннэхэ уу харчынан
бизирэххитин сон.
Билээр төл: 8-914-285-51-33
Улуус дьаһалтатыгар тыа
хаһаарыстыбатын управлениета.

ПОЛИЦИЯ ИЙТИННЭРЭР

Оџо буруйу онгоруута тахса турар

Чурапчытаабы Ис дымала отделын сотрудииктара, саастарын ситгэ илик оѳолор дымалаларын (КДН) иниспи-эктэрдэрэ күннэтэ оѳолорго, төрөп-пүттэргэ нигэр-өйдөтөр кэпсэтиилэри ыггалларын үрдүнэн, буруйу оноруу тахса турар.

2021 сэл түмүгүнэн холубунай буурига элпэ-
эттир саастарын туолбут оҕолор уолсайд 6 бууриу
оҕорон, холубунай дьылалара суут көрүүтүтэ
барыта. Оттон 2022 сэл бастакы кыбарталын
түмүгүнэн номнуо 4 холубунай дьыла
көбүтүлэн, суут көрүүтүтэр барда.
Чурапчыга 3 тырааныстары күрэ-
тин уонна 1 Сыланга обургу
хоромньулаах уоруу таҕыста.
Бууриу оҕоруу төрөһүттэр
түүннү бириэмэс оҕоло-
рун контуруолаабаттарыт-
тан, арыланы иһиггэн
уонна оҕолор интэриниэт
нөтүө онлайн соннуула-
рынан үлүһүйэлэриггэн,
ыллараларыттан тахсар.

2021 сэл түмүүнэн өрсүүбүлүкэс оолору утары бууруу оогоруу билэ үрдэ-биг (750-тан 930 дээр), Чуралчы улуулугар оолору утары уонсала 16 холуобунай бууруу ооголууна, оонго улахан дьонунан — 13. Ол курдук, түрт амингит төлүүртэн ооһон туран куотуу, үс 16 сааһын туола илэк ооһоу кытта сылдыһын уонна атын сексуальнай хабааннаах дьайыһылар, бигр содуу дьайыһы, бигр халааһын, икки күбэйэн ыһыһы, бигр куттал суох буолуутун ирдэбиллэрингэр эппиэттэбэт оонгоу оонгоу уонна бигр түөкүнээһин.

Половой тыгшталлабыг буюу унна оёо половой көнүлүн утары буруйу өгөрүү үрдэбигэ элбэснээр. Чуралчы уулулугар арыгы истиг туруктаах кийи 2 уһуһан саастаах оёону утары маныах хабааннаах буруйу өгөрбүтэ. Кийи айы.

гэр багтат куушсан, сидийн бичлээ. Төрлөгтүгээр оёолорууд кылгас да кэмнэ соёотох хааллары, уулуссара мэнэ ооньото ыгыта суктаахтар. Билр дьонг олоор дьонун кытта сыманга кэтэбил, сээх илэиэр.

Оёолор холуобунай буруйга 16 саастарыгтан, онгон яархан уонна яар бурулу онорууга 14 саастарыгтан эппиэттиниллэр. Оттон бу саастарын ситэ иник оёолор холуобунай эппиэттинэхсэ тардыллыбаттар эрэри, улуустаагы сокуоннай саастарын ситэ иник оёолор дьаалаларын көрөр хамыйһыага (КДН) көрүллэллэр, учуокка-туруоран, иитэр-оёолтор үлэ ытыллар.

Административний бууриа оёо 16 сааһыттан эппизттиир. 16 саастарын ситэ илик оёолор үксүн бытархай малы-салы уоран, эти-синий энэтэн буурида-наллар.

2021 снлта 47 050 ара-
ас буруйу онгортон, түүнтүү
биримээс төрөлүүтэ суох
зорцастыбанный мнэстээ
снлһан, учуокка турбута.
Билигин 33 060 (2-тэ ус-
луубунай сууттаммыта),
30 төрөлүүт КДН учуоту-
гар турар, кинилэри кытта
милэр-ойлотор үзэ болор.

Оёо дикку кытта алтыһан, олоххо бэйэтин булунарыгар дың көргөн олуқ буолар. Аныгы юмуг сорох дың көргэниг сир-майгы сатырыйда, майгы-сигити алдынан. Онуоха састарын ситэ илик оёолорго манньык костүү улаханньык сабыдыаллыыр. Оёо сир-майгы, э-хаан өттүгүн сайдарыгар улахан охсууну ыһыан сеп. Оёон маньнык түгүнигэ бары анал тэригэлэр түмүүлүөхтүк, биниргэ үлэлэстэхпитиниз, контуруолу күүһүртэхпитиниз, оёолор уонна улахан дың өттүлөрүгүтүн буруйу оңорууну аччатаахпытын, тохтогуохпутун сеп.

Кэсмы СИВЦЕВА,
Арасымыя ИДМ Чурапчы оройуонугар
отделын саастарын сүтэ илик оҕолор дыһала-
дырын интэһиэктэртэ, полиция кишинида.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Күндүтүк саныыр, убастыыр кэллээгэбит Дьячкова-Александра Васильевна бу дьыл, олунуу 22 күнүгэр суол быһылааныгар түбэһэн, олус соһумардык күн сириттэн суох буолбута номнуо 40 хонук ааста.

Александра Васильевна бэс ыйын 12 күнүгэр 1963 сыллаахха Чурапчы оройуонун Хатылы нэһилиэгэр Василий Васильевич уонна Акулина Иннокентьевна Крюковтар дьэ кэргэнгэ бастакы күүтүүлэх оҕоһон, иһирэ кыыс анаара буолан, күн сирин көрбүтэ.

1970 сыллаахха Мугудай орто оскуолатыгар үөрэнэ кирибэтэ. 1980 сыллаахха оскуолаҥы ситиһиниэхтэх бүтэрин, Дьокуускайдаагы медицинскэй училищэ акушерскай-фельдшерскай отделениетыгар туттарсан, ситиһиниэхтэх үөрэнэн бүтэрин, 1983 сыллаахха Болтоно фельдшерскай-акушерскай луунугар аналлыта. Онон бизлэринин үлэтин 19 саастааҥар саҕалаабыта. Кыһамнылаах, эйбэс, эдэркээн эмчти Болтоно дьонно-сэргэтэ олус сөбүлээбэтэ. Түбүктээх, эппиэттээх үлэ, ол быһыыгар үөрүүлэххөтүүлэх түгэниэр түгэниик ааһаннар, Бахсыга кылгас кэмгэ бизлэринин үлэлээбэтэ. Аҕата эрдэ олохтон туораан, ийэтигэр өйөбүт, күүс-көмө буолары, улааппыт Мугудайгагар көһөн

кэлэн, балыһаҥа бизлэринин энкилэ суох бэриниһээхтик, үлэни өрө тутан 10-ча сыл үлэлээбэтэ.

1997 сыллаахха Чурапчы киһи балыһатыгар суһал көмө отделениетыгар үлэли кирибэтэ. 25 сыл усталаах-туората түһүнэри-күннэри дьону өрүһүүгэ олоһун, өйүн-санаатын ууран туран үлэлээн кэлбэтэ. Үөрэбин бүтэрибэтэ 40 сыл төрөөбүт улууһугар энкилэ суох бэриниһээхтик үлэлээбэтэ. Отделение эрэллээх, баай уопуттаах, кэни биллиэхтэ бизлэринин үлэтин сыаналаан, Александра Васильевнаҥа Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуһа харыстабылын уонна Россия-скай Федерация доруобуһа харыстабылын туйгуна бэллээринэн наҕараадалаһаммыта.

Александра Васильевна – айылбаттан айдарылаах сирдээби үрүн халаһтаах аанһал буолан айыллан кэлбит киһи этэ. Ыларыһахтарга ураты болҕомтолоох сыһыаннааҥа, лоп-бааччы ситиһин сөпкө быһааран эмтиирэ. Ол иһин дьон-сэргэ киһиэхэ истигиник махтанаар, биллэрэ. Олоххо актыбынай көрүүлэх буолан, кэлэктини үлэтигэр-хамнаһыгар, араас тэрээһиниригэр, уопастыбаннай олоһор нунни күөһгэ сылдьара. Тэрийэр- айар дьобурдааҥа, сценарийдары, хоһооннору суруйара. Кэлэктини бэйэтэ тула түмэн араас

Сырдык ыраллаах кэрэ киһи этэ

элбэх тэрээһиниригэр отделение чинэстээхтик кытара, мистэ-лэһэн үөрэллэрэ. Хоһоон суруй-ан, кумааһыга бэчээттэн бэлэ-тиирэ. Кэлэктини саҥа үлэли кирибэт кэллээгэригэр хара ааныттан дьинийди эйбэстик, эдэркэргэ ийэли истигиник сыһыаннаһара, өр сыллаах баай уопутун үлэлэстэн, сүбэлээн-амалаан, үөрэтэн, үлэһиттэр суһал көмө ураты үлэтин толору баһылыыларыгар көмө-тирэх буолара, саамай ытыктанар на-табыннык буолбута. Бииргэ үлэли кэллээгэригэр хайаан да үчүгэй хааныстыбаларын бу-лан көрөр, бэлэтиир, хайгыыр идэлээбэ.

Тус олоҥо суһал көмө от-делениетын кытта быстыспат ситимнээбэ. 1999 сыллаахха Афанасий Афанасьевич Дьяч-ковскайы кытта мал буолан, дьэ - уот тэриммиттэрэ. Икки кыыс оҕолоһон, дьэ кэргэн пһирэх ийэтэ, тулар тутааҥа буолан, Чурапчыны иккис дойду оностон олохсуйбута.

Дьон доруобуһатын харыста-былыгар уустук уонна күүһү-ту-луур эрийэр үлэтин таһынан, тэриһтэтин, олоһор түөлбөтин уопастыбаннай олоһор көх-төөхтүк кытара. Ол курдук, түөлбэ түмүсүүлэх, бигэ тирэх-тээх буоларын туһугар араас

ытыһылар тэрээһинири үрдүк таһымга ытыһара. Уопсай дьыала туһугар ис сүрэгиттэн кыллалан, тус кылаатын кил-лэрсэрэ.

Бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар сырдык, кэрэ дьиний, балыс, саҥас, киһит буолан, барыларын түмэри көрөрбүт. Өрүүтүн ис-сүрэгит-тэн көмөлөһө, санааны-оноо-ну чөлчөтө, сүбэлэи-амалы сылдьара. Барыларыгар аһаан кэллээх-тутуурдаах буолара. Тапталлаах ийэтин куруутун бүүбөйдүн, истигиник сыһыан-наһа, араас тэрээһиниригэ ил-дэ сылдьарын көрөрбүт.

Ол сарсыарда түбүктээх түһүгү симинэ бүтэн, өрүү бу-оларын курдук, киһи үөрэ-көтө туттарсан-быһаарсан, кэпсээн-ипсээн, сып-сырдыгынан сы-дьаалан үөрбүт харахтарынан тырыһаан, барыларын кытта бакаалаһан, икки хонугунан үлэ-тигэр кэлэрдин тахсан барбыта... Ким сэрэйэй, ол түгүлүгэ, ин-никигэ эрэллээх, элбэх былаан-нардаах күндү киһибитин хара дыйдаах оһол аара күүтэн тура-рын... Хаһан да эргилиһтэтиг сүрэхпитин ытатан, дууһабы-тын кураанахынан букатыннаа-хтык тахсан барбытын... Өссө да уһуннук олоруохтааҥа... Баҕа-тын хоту сиэһинэн, эбэ буолан

дьоһоһонор сырдык ыра-лааҥа...

Күндүтүк саныыр, ытыктыыр кэллээгэбит Александра Васильевна орто дойдуттан бу-катыннаахтык барбыта бииһи өйбүтүгэр-санаабытыгар хай-дах да баппат, билигин да киһи ылыммат, итэҕэйбэт...

Александра Васильевна эдэр эрдэгиттэн эргимнээх туруу үлэһитин, амарах сыһыанын, үтүө-баҕа санааларын, кэрэни эрэ кэрэхсирин, дьонго-сэр-гэбэ мунура суох тапталын ум-нуохпут суоҥа, барыбыт өйү-гэр-санаатыгар сырдык өйдөбүт, кэрэ кэпсээн буолан сылдьааҥа.

Быдан дьылларга быра-һай, Эн кэрэ мөссүүнүн, сыр-дык мичээрин, киһиэхэ үчүгэйи эрэ баҕарар үтүө санааг бииһи сүрэхпитигэр-дууһабытыгар өрүү умнуллубат өйдөбүт буо-лан хаалыаҥа...

П.Н.Сокольников аатынан киһи балыһа салалтата, профкома, кэлэктини, суһал көмө отделениета, бииргэ үлэлээбэт, алтыһыт кэллээгэригэр.

БИЛЭТЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Виктор Алексеевич Лебедев аатыгар Одьулууннаагы 14 №-дээх лицейгэ суоппар илэтин бүтэрибитин туоһууру. 2011 сыллаахха бэрлиһи бүтэрибэтэ кыһыгы сүппүтүнэн, дьинэ суоһунан аабыллар.

Ньургун Дмитриевич Никифоров 18.10.1990 с. т. аатыгар бэрлиһи байланный биллэт сүппүтүнэн, дьинэ суоһунан аабыллар.

Горнай улууһун Мытаах нэһилиэгин олох-тооҥо

МАКСИМОВ Василий Дмитриевич бу дьыл, кулун тутар 25 күнүгэр соһумардык олохтон туораабытынан, кыһыыгар, кэллээгэ-битигэр Василиһа Васильевна Макароваҥа дириг кутурбаммытын тирээбэт.

Чурапчы улууһун үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун, Хатылытаагы «Ньургунун» уһууһун кэлэктини.

Күндү киһибит сырдык мөссүүнүн умнубаппыт

Күндү киһибит, тапталлаах кэргэни, аҕабыт, эһэбит, Чу-рапчы нэһилиэгин олохтооҥо Го-родецкай Афанасий Васильевич бииһи кэлэктини туораабыта бу дьыл, кулун тутар 29 күнүгэр биир сыла туолла.

тылааҥа этэ.

Э д э р эрдэгиттэн хаартыскаҥа түһэринэн, видеоҥа устуу-нан сөбүлээн дьарыктанара. Ол үлэлэрэ бииһэхэ кэриэс буолан хааллылар. Оҕо аймах олус тар-дыһар, таптыыр киһигэ этэ. Ыла-ларын оҕолорун батыһынара сылдьан хаартыскаҥа түһэрэрэ, видеоҥа уһулар.

Нам улууһун Хамабатта нэһилиэгин олохтооҥо, Герой ийэ

МЕСТНИКОВА Аграфена Григорьевна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, кыһыыгар, кэллээгэ-битигэр, С.А. Новгородов ааты-нан Чурапчы орто оскуолатын учууталыгар Вален-тина Васильевна Ожонешниковаҥа, киһи дьэ кэргэ-нигэр дириг кутурбаммытын тирээбэт.

С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын кэлэктини.

Тапталлаах аҕата, Горнай улууһун Мытаах нэһилиэгин олохтооҥо

МАКСИМОВ Василий Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, сизн киһипитигэр Василиһа Васильевна Мака-роваҥа, дьэ кэргэнигэр дириг кутурбаммы-тын тирээбэт.

Чурапчыттан, Хатылыттан Иустинов-тар, Макаровтар, Харлампьевтар.

МАГАЗИН «УНТЫ ЗДЕСЬ»

ОБЪЯВЛЯЕТ

АНТИКРИЗИСНЫЕ

АКЦИИ

Унты ручной работы
частного пошива —
по ценам от 25 000 руб.
Также минус 5 000 руб. —
на коллекцию 2021 г.
и минус 2 000 руб. —
на новинки.

УНТЫ

РУЧНОЙ

РАБОТЫ

Наш адрес:
Якутск, ул. Рыдзинского, 24/6.
Магазин находится
напротив ТЦ «Аквариум».
Ватсап 8-914-823-37-46, тел. 43-20-12.

Күндү тапталлаах кэргэни, аҕабыт, эһэбит олоһор аспыт олоҥо бииһэхэ барыбытыгар мэд-ди сырдык өйдөбүт, холобур бу-олуоҥа. Киһи сырдык мөссүүнэ бииһи сүрэхпитигэр өрүүтүн тыһынаах буолуоҥа.

Кэргэнэ, оҕолоро, сизиниэрэ, хос сизинэ.

Тел. директэр - ИЛСТРУЧКОВА. Гаранттор - Л.В.ГОРОВА. Шэф-ректтор - Е.Г.МАКАРИНСКАЯ. И-мунитриһаах эркситер - А.Н.ЗАХАРОВА. Зекаториһаах эркситер - А.М.СЕНЦОВ. Кэкситер - М.В.ПЕТРОВА, С.А.ЖЕНЩИНСКОЯ. Хуэкситер - Л.К.ПОПОВА. Бэкситер - Ф.А.ПРОТОДЬЯКОНОВ.	Түһүн таһаарыһаар: СӨ Ырыһыһаахтыыта, Сэкс Орксубүлүкүтүн "Сааһыт" Сударыһаахтыыта Түһүнэ: 677003, Дьонускай к., Орксониксэ уул. 31, 124 каб. тал/ факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: info@rededev@mail.ru, Pskovskiy Федерация Россияндар СӨ сааһыттар 2020 с. бэкс иһин 3 күлүгэр рэкситриһаахтыыта түһүнэ - ПИ №ТУ/14-00659.	Эркситер таһаарыһаар: (78670), Чурапчы сэл., Кэкс Меркс уул., 26 "а". Таһаарыһаар: эркситер - 41-332, экситер - 41-365 E-mail: sanadofura@mail.ru, info: sanadofura, instagram: @sanadofura	Бэксэкс сааһа: № 12 (11838) Кэксэкс: 2 бэкс, лисс Аһсаана 1250. Хайһыт сыһаһа: 20 Аһһер эркситер экситер аһһер рэкситер пэкситер аһһер экситер аһһер рэкситер Сэксэкс аһһер аһһер аһһер аһһер аһһер экситер аһһер аһһер аһһер аһһер аһһер
---	---	--	---

Хайһыт бэксэкс бэкситер графика: 16х40 см. Бэксэкс бэкситер: 16х40 см. СӨ Ырыһыһаахтыыта, Сэкс Орксубүлүкүтүн "Сааһыт" Сударыһаахтыыта түһүнэ "Сааһыт" хайһыт эркситер таһаарыһаар.

24.03.2022 с. офксэкс бэкситер таһаарыһаар: 678670. Чурапчы сэл., Кэкс Меркс уул., 26 "а". Ырыһыт ПИ №14. Хайһыт эркситер таһаарыһаар бэксэкс таһаарыһаар.